

Pim van Lommel en zijn onderzoek naar bijna-doodervaringen

Vincent Claeys-B

De Nederlandse cardioloog Pim van Lommel (1943) doet al meer dan twintig jaar wetenschappelijk onderzoek naar bijna-doodervaringen (BDE). Hij publiceerde er een boek over en geeft over de hele wereld lezingen over zijn bevindingen.

Reeds als stagiair kwam van Lommel in contact met iemand die een bijna-doodervaring had. Een man die werd gereanimeerd door het medisch team beschreef achteraf hoe hij in een prachtig liefdevol licht terecht was gekomen en wat hij daar meemaakte. De artsen en verpleegkundigen reageerden ongeïnteresseerd. Ze concludeerden dat de man verward was en gaven hem een kalmerend spuitje. Pim van Lommel was wel geïntrigeerd door het verhaal, maar verder deed hij er jarenlang niets mee.

In zijn praktijk als cardioloog voerde van Lommel nog reanimaties uit, maakte hij vaak mee dat mensen stierven en hoorde hij af en toe verhalen over bijzondere ervaringen op de grens van leven en dood. Hij geraakte er meer en meer door geboeid en begon er ook over te lezen. Hij stelde vast dat er wel beschrijvende literatuur over bestond, maar geen wetenschappelijke studies.

Op een bepaald moment besloot Pim van Lommel op zoek te gaan naar mensen die gereanimeerd waren en hen te bevragen over hun ervaringen. Hij wou zich dus niet beperken tot het luisteren naar mensen die spontaan iets wilden vertellen over hun buitengewone ervaringen, maar zich richten op een breder publiek en nagaan wat hij zo te weten kon komen.

Tijdens zijn onderzoek, dat vier jaar duurde, ondervroeg hij 350 Nederlandse patiënten die klinisch dood waren geweest, dat wil zeggen dat ze een hartstilstand hadden en dat er geen hersenactiviteit was geweest gedurende minstens een minuut. Het onderzoek werd tegelijkertijd gevoerd in 10 ziekenhuizen. De mensen moesten vragenlijsten invullen en ze werden geïnterviewd en onderzocht. Daarna werden ze opgevolgd, in die zin dat er werd nagegaan of er een significante verandering was in hun leven na hun hartstilstand.

Het resultaat was opmerkelijk. Op de vraag of ze zich iets konden herinneren van wat er gebeurd was gedurende hun hartstilstand antwoordde 18 % met een verhaal van een bijna-doodervaring, 82 % kon zich niets herinneren. Dus 62 mensen met een BDE, verspreid over 10 ziekenhuizen, dat betekent toch al gauw duizenden mensen in Europa...!

Deze 62 mensen werden verder ondervraagd, met daarnaast een testgroep van patiënten die ook een hartstilstand hadden overleefd maar daarbij geen bijna-doodervaring hadden. Het was de bedoeling na te gaan of er een verschil was tussen beide groepen, en zo ja welk deel van de verandering toegeschreven kon worden aan het feit dat deze patiënten in een ernstige medische toestand hadden verkeerd.

Wat blijkt uit dit onderzoek?

Mensen met een bijna-doodervaring spreken over het waarnemen van een intens licht, een beleving van schoonheid en rust, een duidelijk besef dood te zijn, een uittredingservaring met dikwijls het horen van wat de verzorgers zeggen, een tunnelervaring, het waarnemen van een niet-wereldse omgeving, de ontmoeting en het praten met overleden personen, een contact met een wezen van licht, een terugblik op het leven, het waarnemen van een grens

waarbij zij moesten beslissen of ze wilden terugkeren, de bewust gekozen terugkeer in het lichaam.

Sinds hun bijna-doodervaring tonen deze mensen een veel hogere graad van zelfaanvaarding en waardering voor het leven. Ze hechten veel meer waarde aan liefde en veel minder aan materiële zaken. Ze zijn minder geneigd om te liegen en te bedriegen. Ze hebben geen angst meer voor de dood, want ze zijn ervan overtuigd dat de ziel verder leeft en dat er voor iedereen vergeving kan zijn. Verder hebben ze een verhoogde interesse voor spiritualiteit, maar een verminderde kerkelijkheid.

Ze geven ten slotte aan dat ze niet meer in die onbeschrijflijke, zalige toestand leven, maar dat de herinnering eraan hun leven in een ander perspectief plaatst.

Opmerkelijk is dat niemand die een bijna-doodervaring heeft gehad, twijfelt aan de echtheid van zijn ervaring, ook al durft hij er misschien niet over spreken. Een negatief punt is immers dat artsen, verpleegkundigen en mensen in de omgeving dikwijls niet geloven wat hen hierover verteld wordt. En áls ze het geloven, is het weten op zich niet genoeg. Het moet nog doordringen, en dat is een heel proces.

Mensen met een bijna-doodervaring hebben het om deze en andere redenen niet altijd gemakkelijk. Het kan jaren duren voor ze hetgeen er gebeurd is geïntegreerd hebben in hun leven. Daarbij komt dat zij een grote ommekeer hebben meegemaakt en hun omgeving niet. Het is dan ook begrijpelijk dat er problemen ontstaan zoals echtscheidingen, problemen om te blijven functioneren op het werk en dergelijke.

Ook voor de omgeving is het een hele klus om om te gaan met zo iemand. Het feit dat men weet wat er gebeurd is, heeft niet hetzelfde effect als de beleving zelf.

Deze en andere gegevens uit het onderzoek verwerkte Pim van Lommel in een artikel dat in 2001 verscheen in een gerenommeerd medisch tijdschrift. Intussen zijn er in wetenschappelijke en niet-wetenschappelijke kringen al verschillende hypothesen opgeworpen ter verklaring van de onderzoeksresultaten. Pim van Lommel onderzoekt ze allemaal.

De kernvraag is uiteraard: kan het hier om dromen of hallucinaties gaan? Neen, zegt van Lommel, want de meeste mensen kunnen hun droom van gisteren al niet meer vertellen, terwijl mensen met een bijna-doodervaring jaren later nog een hele dag kunnen praten over hun beleving. Hallucinaties gaan over heel diverse en on samenhangende onderwerpen, terwijl er bij een bijna-doodervaring een heel duidelijke en coherente beleving is.

Daarenboven moeten er voor dromen en hallucinaties volgens de huidige wetenschappelijke kennis een aantal hersenkwabben samen actief zijn, terwijl bijna-doodervaringen voorkomen wanneer de hersenen compleet stilliggen. Sommigen twijfelen aan dat laatste en werpen op dat een BDE zou plaatsvinden bij het stilvallen of het weer op gang komen van de hersenactiviteiten. Pim van Lommel toont aan waarom dit niet zo is.

Ook de sterke overeenkomsten tussen de verhalen van mensen die elkaar niet kennen en meestal niets weten over bijna-doodervaringen sluiten de hypothese van droom of hallucinatie uit.

Sommige patiënten kunnen bovendien vertellen over toetsbare feitelijke gebeurtenissen die rondom hen plaatsvonden tijdens hun bijna-doodervaring.

Verder is er het opmerkelijke gegeven dat mensen die een bijna-doodervaring hadden nadien fundamenteel veranderd zijn, wat niet het geval is bij dromen of hallucinaties. Dat die veranderingen niet van voorbijgaande aard zijn, werd vastgesteld na 2 jaar en na 8 jaar.

Voortgaand op deze resultaten stelt van Lommel zich vragen bij de gangbare theorieën over het bewustzijn. Het klopt volgens hem niet dat bewustzijn terug te brengen is tot een activiteit van de hersenen, want mensen met BDE beleven iets heel intens, terwijl er geen bloed en geen zuurstof meer naar de hersenen stroomt en er geen registreerbare hersenactiviteit meer is. Er zijn dus goede redenen om aan te nemen dat ons bewustzijn niet altijd samenvalt met het functioneren van onze hersenen.

Volgens hem zijn de hersenen veeleer een ontvanger van bewustzijn. Vergelijk het met een gsm, een tv of een radio. Je kan de programma's of de telefoongesprekken maar opvangen als je toestel aan staat. Toch stoppen de programma's niet met uitzenden als je toestel af staat. Alleen kan je ze niet meer ontvangen.

Pim van Lommel ziet het bewustzijn als een collectief geheel, waarin alle informatie aanwezig is en waar de overdracht simultaan is, een bewustzijn waarin we bovendien allemaal met elkaar en met het hele universum verbonden zijn. Het geeft een glimp van een dimensie, los van tijd en ruimte, waarin liefde en acceptatie de norm zijn.

Al deze aandachtspunten werkte Pim van Lommel uit in zijn boek 'Eindeloos bewustzijn', dat in 2007 verscheen. Het werd een immens succes. Sinds de publicatie ervan werden al meer dan 120 000 exemplaren verkocht en gaf van Lommel talloze lezingen in binnen- en buitenland. Er volgen nu vertalingen in het Duits, het Engels, het Frans en het Portugees. Belangstelling alom dus. Wereldwijd verschenen er de laatste jaren trouwens diverse studies over bijna-doodervaringen.

Ook Pim van Lommel zelf blijkt getransformeerd te zijn door zijn wetenschappelijke studie over deze materie. Zijn visie op leven en dood is totaal veranderd. Hij is niet meer bang van de dood; hij wil meer dan ooit zijn leven goed invullen; hij gelooft niet meer in toeval. Hij is er ook van overtuigd dat heel wat geloofsinhouden die wij via onze godsdienstige opvoeding meegekregen hebben, bevestigd worden door zijn studie, o.a. wat ons geleerd werd over leven na de dood, het bestaan van de ziel, een God die liefde is en iedereen appelleert om liefdevol te leven.

Bij dit alles blijft Pim van Lommel nuchter. Hij beseft dat zijn studie in wetenschappelijke kringen niet overal goed onthaald wordt. Hij benadrukt dat een echte wetenschapper open staat voor nieuwe feiten en gegevens en niet bang is om zo nodig zijn veronderstellingen aan te passen. Een echte wetenschapper zal alles bekijken en kritische vragen stellen. De geschiedenis leert ons veel over het afwijzen en belachelijk maken van vernieuwende informatie omdat die niet kaderde binnen de toen gangbare levensvisie. Denk bijvoorbeeld maar aan het ongeloof waarop de evolutietheorie van Darwin werd onthaald. Nieuwe informatie afwijzen, alleen maar omdat ze niet past in ons wereldbeeld, is zeker geen wetenschappelijk houding.

Tot besluit wil ik enkele belangrijke items op een rijtje zetten. Een bijna-doodervaring is een authentieke ervaring die niet herleid kan worden tot een droom, een fantasie of een psychose en die mensen blijvend verandert. Bijna-doodervaringen komen relatief vaak voor en ze bevatten elementen die bij verschillende mensen terugkomen, ongeacht hun culturele achtergrond of hun religie. Pim van Lommel spreekt over 'een verruimd bewustzijn' dat niet

gebonden is aan tijd en ruimte, een heel ander bewustzijn dan het meetbare 'waakbewustzijn' in de hersenen.

Bijna-doodervaringen plaatsen onze westerse samenleving voor nieuwe gegevens die onze beperkte materiële wereld overstijgen. Het zal heel wat tijd vergen om die te onderzoeken, om er de juiste conclusies uit te trekken en om die informatie te integreren.

Literatuur:

Pim van Lommel, Eindelooos bewustzijn, Uitgeverij Ten Have, 2007